

Öğrencilere Göre Seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersi: Artvin İli Örneği

Hacı Yusuf ACUNER

Yrd. Doç. Dr., Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
yusuf.acuner@erdogan.edu.tr

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, seçmeli Kur'an-ı Kerim dersini seçen öğrencilerin, dersi tercih etme ya da etmeme nedenlerini, dersten memnuniyet düzeylerini, dersin amaçlarının gerçekleşme düzeyini ve dersin eğitim-öğretim sürecine ilişkin görüşlerini tespit etmektir. Bu amaçla veri toplama aracı olarak anket formu hazırlanmıştır. Artvin il merkezinde 7. sınıfa devam eden toplam 308 öğrenci araştırmanın örneklemini olarak belirlenmiştir. Öğrencilerin daha önceki sınıflarda dersi seçip seçmemeleri, araştırmanın bağımsız değişkeni olarak belirlenmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programında analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin dersi seçmelerine etki eden en önemli faktör, kendi ilgi ve merakları ile ailelerinin yönlendirmesidir. Bunun yanında öğrenciler dersi seçmekten memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Dersin amaçlarının büyük bir oranda gerçekleştiği tespit edilmiştir. Öte yandan dersin eğitim-öğretim sürecine ilişkin öğrenci görüşlerinin olumlu olduğu sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Din Eğitimi, Seçmeli Kur'an-ı Kerim Dersi, Derse Karşı Tutum

According to the students, Optional The Holy Quran Course: Sample of Artvin Province

Abstract

The main aim of this study is to determine the reason of the optional The Holy Quran course's being preferred or not being preferred by the students who selected it, the satisfaction level of the students who selected the course their level of realizing the course objectives and their opinions about the educational process of the course. For this purpose, a survey was prepared as a data collection had totally 308 7th grade students who study in the city centre of Artvin province were determined as the sample of this study. The fact that whether the students had selected the course at previous grades or not was established as the independent variable of the study. The obtained data was analysed by the SPSS packaged software. According to the research results, it was determined that the most important factors affecting students to select the course are their own interests and their families' guidance. Besides, students stated that they are pleased with selecting the course. It was established that the course objectives were realized to a large extent. On the other hand, it was concluded that the students' views about the educational process of the course are positive.

Keywords: Religious Education, Optional The Holy Quran Course, Attitudes to the course

Giriş

Bireyi ilgi alanı, yetenek ve kabiliyetine göre eğitmek, sağlıklı bir birey ve toplum yetiştirmek için ön şarttır. Tek tip insan yetiştiren, alternatifi olmayan model ve sistemler, insanı köleleştiren, özgürlüğünü elinden alan ve yaratıcılığı körelten sonuçlar doğurmuştur. Bu sistemlerin yetiştirdiği bireyler; farklılıklara tahammül edemeyen, yeni düşünceler üretemeyen, var olan sorunlara yeni çözüm yolları bulamayan kişiler olmuştur. Bu açıdan, kişilerin en temel sorunu anlam arayışıdır. Modernizmin insana hediye ettiği bu “anlamsızlık” probleminin çözümünde ona yol gösterici olacağı düşünülen temel eğitim felsefesi, “insanın fitri olanla yeniden buluşması” şeklinde tanımlanabilir. Bu eğitim felsefesi temelde insanı öncelemelidir. Yani insanı bütünlüğü içinde ele almalı, onun yaradılışını, tabiatını ve fitratını çarpıtmamalıdır. Modern eğitim son tahlilde, ürettiği ve ortaya koyduğu insanın tabiatını çarpıtarak onu bozmuştur. Ortaya çıkan, bencil, tüketimden başkaca bir amacı olmayan, acımasız bir varlıktır. Öyle ki modern eğitimin ortaya koyduğu müfredat, insanı sadece maddi yönüyle ele alıp yetiştirmeye çalışır. İnsanın kalp yönünü, ilahi yönünü, değerler dünyasını yok sayar. Sonuçta da eksik bir ürün ortaya çıkar. Gelinek noktada ise olması gereken; fitrata yoğunlaşan, insanı ruh ve beden bütünlüğü içinde ele alan bir eğitim istemi ve bu sisteme uygun müfredattır (Tozlu, 2014: 264-270; Okumuşlar, 2002: 49-52; Güneş, 2015: 110-113).

Eğitim, yetiştirilmesi planlanan insana göre kurgulanır. Eğitim sistemimiz açısından “Nasıl bir insan?” sorusunun cevabı, 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun genel amaçlar bölümü altında 2. maddede ifade edilmiştir. Buna göre; en azından zorunlu eğitim aşamasını tamamlamış bir fert “... Türk Milletinin milli, ahlaki, insanı, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren...” bir birey olmalıdır. Bunun yanında “Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere...” sahip olmalıdır. Bu özelliklere sahip bir bireyin yetişmesinde bütün derslerin katkısı kaçınılmazdır. Fakat 1982 Anayasasının 24. maddesi ile zorunlu hale getirilen Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi bu amaca yönelik birey yetiştirmede önemli bir role sahiptir. Aynı yasanın içerdiği zorunlu ders ile beraber, din eğitimi alma hakkı da vatandaşlara tanınmıştır. Fakat buna yönelik bir düzenleme yakın zamana kadar yapılmamıştır. Hâlbuki bu dersler Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarında ifadesini bulan bireyi yetiştirmek için önemli bir boşluğu doldurma konumundadırlar (Bilgin, 1981; Koçak, 1999; Eğri, 2003; Yılmaz H. , 2005; Nazıroğlu, 2011).

Bu bağlamda, isteğe bağlı din eğitimi 1982 anayasasıyla yapılan düzenlemenin ardından ancak 2010 yılında yapılan 18. Milli Eğitim Şûra’sında gündeme gelmiştir. Şûranın “Spor, Sanat, Beceri ve Değerler Eğitimi başlığının 42. Maddesinde şu karar alınmıştır:

Anayasa'nın 24. maddesinin "Din kültürü ve ahlak eğitimi-öğretimi devletin gözetimi ve denetimi altında yapılır. Din kültürü ve ahlak öğretimi, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi-öğretimi ancak kişilerin kendi isteğine, küçüklerin de kanuni temsilcilerinin talebine bağlıdır." hükmü gereğince isteyen anne ve babaların çocuklarının ahlaki ve manevi değerlerini geliştirmelerine yardımcı olmak amacıyla seçmeli din eğitimi verilebilmesi için düzenlemeler yapılmalıdır (<http://ttkb.meb.gov.tr/www/surular>, 2015).

Şûradaki bu karardan sonra 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Yasası 11.04.2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmî gazete yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. 6287 sayılı "İlköğretim ve Eğitim Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" ile 8 yıllık kesintisiz eğitim uygulamasına son verilmiş, 12 yıllık zorunlu eğitime (4+4+4) geçilmiştir. Bu düzenleme ile 8 yıl olan zorunlu eğitim süresi kademeli olarak 12 yıla çıkarılmıştır. 12 Yıllık Zorunlu Eğitim Yasası ile ilköğretim ve ortaöğretim şeklinde yapılan eğitim sistemi terk edilerek 4 yıl ilkokul, 4 yıl ortaokul ve 4 yıl lise olmak üzere 3 kademeli bir yapıya geçilmiştir.

Yeni düzenlemeyle birlikte ortaokullarda zengin bir seçmeli ders havuzu öğrencilere sunulmuştur. Yeni eklenen seçmeli dersler ve güncellenen çizelgeler doğrultusunda, birçok yeni öğretim programı ve ilgili öğretim materyalleri hazırlanmıştır. Seçmeli dersler için de altı alanda toplam 21 ders bulunmaktadır. Bu altı alan ortaokullarda "din, ahlak, değerler" "dil ve anlatım", "yabancı dil", "fen bilimleri ve matematik" "sanat ve spor" ile "sosyal bilimlerdir." Böylece 1982'den beri zorunlu olan Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersinin yanında seçmeli din eğitimi ile ilgili yeni dersler öğretim programlarına dahil edilmiştir. Talim Terbiye Kurulu 25.06.2012 tarih ve 69 sayılı kararıyla ortaokullarda 5, 6, 7 ve 8. Sınıflarda haftada iki saat seçmeli Kur'an-ı Kerim, Hz. Muhammed'in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler dersi konmuştur. Ayrıca bu dersler yine isteğe bağlı olarak 9, 10, 11 ve 12. sınıflarda da haftalık iki saat olarak seçilebilmektedir. Bu düzenlemeyle "Kur'an-ı Kerim" ile "Hz. Muhammed'in Hayatı" dersleri dört kez, "Temel Dini Bilgiler" dersi ise iki kez seçilebilmektedir. Söz konusu dersler imam hatip ortaokullarında yer alan programlarda zorunlu ders olarak ihdas edilmiştir (Bahçekapılı, 2012: 192).

1982'den beri gelişen tüm bu süreçte gerek zorunlu din dersleri gerekse seçmeli din eğitim derslerine ilişkin tartışmalar ve karşı çıkışların ardından nihayet 2012-2013 eğitim öğretim yılında öğrenciler seçmeli din eğitimi derslerini alma imkânına kavuşmuştur. Artık derslerin ontolojik açıdan tartışılmasının yerine, niteliksel olarak tartışılması imkânı doğmuştur. Nitekim seçmeli derslerin uygulamaya konulmasının ardından bu dersler

üzerine çeşitli araştırmalar da yapılmıştır (Meydan, 2013; Bahçekapılı, 2013; Baykan, 2013; Meydan, 2013; Yorulmaz, 2014; Gündoğdu, 2015; Meydan, 2015; Kaya, 2015).

Amaç

Bu araştırmada, seçmeli Kur'an-ı Kerim dersini alan ve almayan öğrencilerin derse ilişkin görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda;

1. Öğrencilerin dersi seçme ve seçmeme nedenleri nelerdir?
2. Dersi seçen öğrencilerin dersten memnuniyet durumu nedir?
3. Öğrencilerin dersin amaçlarının gerçekleşme düzeyine ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğrencilerin dersin eğitim-öğretim sürecine ilişkin görüşleri nelerdir?

Şeklinde düzenlenen sorulara cevap aramak bu araştırmanın alt amaçları arasında yer almaktadır.

Önem

Literatür incelendiğinde seçmeli din eğitimi dersleri ve özellikle seçmeli Kur'an-ı Kerim dersi üzerinde farklı örneklerde yapılmış çalışmaların yeterli düzeyde olmadığı görülür (Türkan, 2015). Bir dersin öğretim programına ilişkin yapılacak araştırmaların çokluğu, program çıktılarının gözden geçirilmesi ve program geliştirme çalışmaları için önemlidir. Bu türden araştırma sonuçları program tasarımcılarına ve eğitim politikalarını düzenleyenlere yardımcı olacaktır. Bu bağlamda bu araştırmanın literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu araştırma, genelde mevcut durumu tespit etmek için tercih edilen betimsel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Betimsel istatistik genellikle çok sayıda örneklemden elde edilen verileri özetlemeyi ve niteliklerine göre ayırmayı amaçlar (Büyüköztürk, 2008:19; Balcı, 2015:229). Araştırmanın evren ve örnekleme ile veri toplama araçları ve veri çözümleme süreci aşağıda alt başlıklar halinde sunulmuştur.

Evren ve Örneklem

Bu araştırmada "uygun örneklem" alma yoluna gidilmiştir. Bilindiği gibi uygun örneklem, pratik nedenlerden dolayı olasılık örnekleme yaklaşımının uygulanma imkânının bulunmadığı durumlarda, belli bir dereceye kadar temsil yeteneğinin sağlanabilmesi amacıyla başvuru örneklem alma yöntemidir. Bu tür örneklemlerde, örneklemin belli karakteristikleri taşıması beklenir (Balcı, 2015: 103). Bu amaçla, araştırmanın evreni Artvin il merkezi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın temel problemlerine ilişkin verileri sağlayabileceği düşünülen Artvin il merkezinde sosyo-ekonomik ve

sosyo-kültürel açıdan farklılıkları temsil etme özelliği olan 5 ortaokul uygun örneklem olarak belirlenmiştir. Bu okullarda bulunan tüm 7. Sınıf öğrencileri örnekleme dâhil edilmiştir. 7. Sınıf öğrencilerinin örneklem olarak seçilmesi, bu öğrencilerin bundan önceki yıllarda dersi almış olmaları ve gelecek yıl dersi alıp almamaya ilişkin görüşlerinin belirleme imkânının bulunmasıdır. Aşağıdaki tabloda örnekleme ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1: Örneklemin cinsiyete göre dağılımı

Okul	N	Cinsiyet		Toplam
		Kız	Erkek	
Atatürk Ortaokulu	N	28	34	62
	%	18,7	21,8	20,3
Gazi Ortaokulu	N	80	79	159
	%	53,3	50,6	52
Seyitler Ortaokulu	N	13	6	19
	%	8,7	3,8	6,2
Yenimahalle Ortaokulu	N	6	15	21
	%	4	9,6	6,9
7 Mart Ortaokulu	N	23	22	45
	%	15,3	14,1	14,7
Toplam	N	150	156	306
	%	49	51	100

Veri Toplama Aracı

Betimsel araştırmalarda ve eğitim araştırmalarında veri toplama aracı olarak genellikle anket kullanılır (Büyüköztürk, 2008: 16). Bu araştırmanın verileri de anket yöntemi kullanılarak elde edilmiştir*. Öğrencilere uygulanan anket iki bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde, öğrencilerin kişisel bilgileri ile dersi seçme ve seçmeme nedenlerinin, dersi seçmeye yönlendiren sebeplerin irdelendiği sorular yer almıştır. İkinci bölümde ise, Kur'an dersi ile ilgili tutum, beklenti ve kazanımların sorulduğu likert tipi anket yer almıştır. Bu bölümü oluşturan 15 maddelik madde havuzunun hazırlanmasında öncelikle Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8.Sınıf) Öğretim Programından ve bu programda yer alan kazanımlarından faydalanılmıştır. Bunun yanında seçmeli dersler ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalarda kullanılan ölçme araçları da dikkate alınmıştır. (Karagözoğlu, 2015; Meydan, 2013). Oluşturulan veri toplama aracı tesadüfi olarak seçilen 20 kişilik 7. Sınıf öğrencisine ön uygulaması yapılmış ve uygulama sonunda görülen eksiklikler ve anlaşılmayan ifadeler düzeltilmiştir. Ayrıca veri toplama aracına son şekli verilirken alan uzmanlarının görüş ve önerileri de alınmıştır.

* Araştırma verilerini toplama, istatistiksel işlemler için tasnif ve veri setinin hazırlanması aşamalarında yardımlardan dolayı Yüksek Lisans öğrencim Mukadder ALTUN'a teşekkür ederim.

Verilerin Analizi

Ölçme aracından elde edilen veriler tasnif edildikten sonra SPSS istatistik programında değerlendirilmiştir. İlk olarak bağımsız değişkenlerle ilgili frekans dağılımlarına bakılmış, ardından karşılaştırma tablolarına yer verilmiştir.

Tabloların yorumlanmasında, frekans dağılımlarına bakılmış, bunun yanında değişkenler arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığına bakmak için Kay-Kare testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkinin önem kontrolü için ise, asgari manidarlık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

Bulgular-Yorum ve Tartışma

Bu bölüm altında araştırmada elde edilen bulgular, bu bulgulara ilişkin yorumlar ve literatürden elde edilen bilgilerle bulguların tartışılması yer almaktadır.

Dersin seçilmesine etki eden faktörler

Aşağıdaki tabloda örnekleme giren öğrencilerin dersi seçme durumlarına ilişkin genel dağılım yer almaktadır.

Tablo 2: Öğrencilerin dersi seçme durumları

Seçenekler	N	%
Dersi bir kere seçenler	98	31,8
Dersi iki kere seçenler	41	13,3
Dersi üç kere seçenler	38	12,3
Hiç seçmeyenler	130	42,3
Yanıt vermeyen	1	0,3
Toplam	308	100

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin %31,8’i dersi bir kere seçmiştir. Buna karşılık %42,3’ü ise 5.sınıftan beri dersi hiç seçmemiştir. Örneklemin %57,4 gibi bir çoğunluğunun dersi bir kere tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Ön bilgilerin dersin seçilmesine etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Bunu belirlemek için öncelikle öğrencilerin yaygın eğitim kapsamında yaz Kur’an kurslarına gitme durumları tespit edilmiştir. Öğrencilerin yaz Kur’an kurslarına gitme durumları ile dersi tercihleri arasındaki ilişkinin incelendiği tablo aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3: Yaygın eğitimin dersin seçilme durumuna etkisi

Dersin seçilme durumu	N %	Yaz Kur'an Kursuna Gitme Durumu			Toplam
		Her yaz mutlaka giderim	Hiç gitmedim	Gittim ama düzenli devam etmedim	
Bir kere seçenler	N 42 % 42,9	11	45	98	
İki kere seçenler	N 18 % 43,9	3	20	41	
Üç kere seçenler	N 20 % 52,6	4	14	38	
Hiç seçmeyenler	N 43 % 33,1	24	63	130	
Toplam	N 123 % 40,1	42	142	307	

X² : 8,441   Sd: 6   p = .208   p > .05   Önemsiz

Tablo 3'te yer alan kay-kare sonuçlarına göre öğrencilerin yaz Kur'an kursuna devam etmiş olmaları ile dersi tercihleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Buna göre, derse ilişkin ön bilgisi olanlarla olmayanların, dersi tercihleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır.

İkinci olarak öğrencilere dersi seçmeden önce Kur'an okumasını bilip bilmedikleri sorulmuştur. Bir bağımsız değişken olarak Kur'an okumasını bilme ile dersin seçilme durumu arasındaki ilişkiyi gösterir tablo aşağıda verilmiştir.

Tablo 4: Ön bilgilerin dersin seçilme durumuna etkisi

Dersin seçilme durumu	N %	Kur'an Okumasını Bilme Durumu			Toplam
		Kur'an okumasını biliyordum	Yeni öğrenmiştim	Kur'an okuması bilmiyordum	
Bir kere seçenler	N 45 % 46,4	23	29	97	
İki kere seçenler	N 22 % 53,7	11	8	41	
Üç kere seçenler	N 18 % 47,4	11	9	38	
Hiç seçmeyenler	N 46 % 36,2	32	49	127	
Toplam	N 123 % 40,1	131	77	95	

X² : 7,910   Sd: 6   p = .245   p > .05   Önemsiz

Tablo 4’de yer alan istatistiksel sonuçlara göre öğrencilerin dersi seçmelerinde, dersin içeriğine ilişkin ön bilgilerin bir etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Tok (2015:63), yaptığı araştırmada öğrencilerin “eksik bilgilerini tamamlamak” için seçmeli din eğitimi derslerini tercih ettiklerini ifade etmiştir. Bunun yanında yapılan başka bir araştırmada, daha önce alınan din eğitimi türünün öğrencilerin seçtikleri din dersini etkilediği bulunmuştur. Özellikle Kur’an dersi için öğrencilerin önceki bilgilerinin yetersiz olması, buna bağlı olarak da mevcut bilgileri pekiştirme ve geliştirme isteğinin etkili bir faktör olduğu belirtilmiştir (Bahçekapılı, 2013:84). Yine yapılan benzer bir araştırmada dini bilgi yetersizliğinin seçmeli din eğitimi derslerinin seçimine etki etmediği, fakat Kur’an okumayı bilen öğrencilerin seçmeli din eğitimi derslerini tercih etmede daha istekli oldukları bulunmuştur (Gündoğdu, 2015:136-154).

Öğrencilerin 7. sınıfa kadar derse ilişkin tercihlerinin yanında, 8. sınıftaki tercihleri de araştırmada ele alınan temel problemler arasında yer almaktadır. Daha önceki yıllarda seçme durumuna göre 8. sınıfta derse ilişkin tercihlerinin karşılaştırıldığı veriler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5: Önceki yıllarda dersin seçilme durumuna göre 8. sınıfta derse ilişkin tutum

Dersin seçilme durumu	N %	8. sınıfta seçilme durumu		Toplam	
		Seçmeyi düşünenler	Seçmeyi düşünmeyenler		
Bir kere seçenler	N	2	96	98	
	%	2	98	100	
İki kere seçenler	N	8	33	41	
	%	19,5	80,5	100	
Üç kere seçenler	N	19	19	38	
	%	50	50	100	
Hiç seçmeyenler	N	10	120	130	
	%	7,7	92,3	100	
Toplam	N	39	268	307	
	%	12,7	87,3	100	
X ² : 62,369		Sd: 3	p = .000	p < .05	Önemli

Tablo 3’de görüldüğü gibi öğrencilerin daha önceki yıllarda dersi seçme durumları ile 8. sınıfta dersi tercih edip etmeme durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Buna göre, dersi bir kez seçenlerin %98’i 8. sınıfta dersi seçmeyi düşünmemektedir. Buna karşılık dersi hiç seçmeyen öğrencilerin %7,7’si 8. sınıfta Kur’an-ı Kerim dersini seçebileceklerini söylemektedir. Dersi 5. sınıftan beri seçen öğrencilerin %50’si ise 8. sınıfta dersi tekrar seçeceklerini belirtmektedir. Bu verilere dayalı olarak öğrencilerin dersi önceki yıllarda tercih etme oranları arttıkça 8. sınıfta dersin seçilme oranı artmaktadır. Bununla birlikte genel toplama baktığımızda örneklemin %87’si 8.sınıfta dersi seçmeyi düşünmemektedir. Bu genel veri

Din öğretimi genel müdürlüğünün yıllara göre dersin seçilme oranlarına ilişkin veriler tarafından desteklenmektedir. Buna göre ders 2012-2013 yılında 5. sınıflar tarafından %14,2 oranında seçilirken bu oran 5. sınıf bazında 2015-2016 yılında % 12,5'e düşmüştür. 2012-2013 yılında 5. Sınıfta bulunan öğrenci kitlesinin 2015-2016 yılında dersi seçme oranı ise yıllar içinde %13,6 ve %8,5 düşerek %4,1'e gerilemiştir (Yılmaz, 2015).

Bu başlık altında ele alınacak son veri öğrencileri dersi seçmeye yönlendiren nedenlerdir. İlgili bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 6: Dersi seçime yönlendiren nedenleri

Seçenekler	N	%
Kendi ilgi ve merakım	116	62,03
Ailemin isteği	51	27,27
Öğretmen ve okul idaresinin teşviki	4	2,13
Çevrem ve arkadaşlarımla teşviki	2	1,06
Bilinçli ve istekli bir tercih değildi	8	4,27
Başka	6	3,2
Toplam	187	100

Tablo 6'da dersi Bir kez seçmiş öğrencilerin dersi seçimlerinde etkili olan faktörün ne olduğuna ilişkin veriler yer almaktadır. Buna göre öğrencilerin çoğunluğu dersi ya kendi istek ve merakları sonucu (%64,03) ya da ailelerinin yönlendirmesi (%27,27) ile tercih etmişlerdir. Okul idaresinin ve öğretmenlerin, arkadaş ve çevre faktörünün dersin tercihinde ciddi bir faktör olmadığı anlaşılmaktadır. Bunun yanında dersin bilinçsiz ve isteksiz bir tercih sonucu seçilme oranı da (%4,27) düşük bulunmuştur. Yapılan başka bir araştırmanın bulguları elde ettiğimiz sonuçları desteklemektedir. Meydan (2013:234), yaptığı çalışmada öğrencilerin %69,7'sinin kendi ilgi ve merakı, %15'inin ise aile yönlendirmesiyle dersi tercih ettikleri sonucuna varmıştır. Bunun yanında seçmeli din eğitimi derslerinin tamamına yönelik tercih gerekçelerinin sorulduğu bir çalışmada, öğrencilerin %66,6'sı kendi isteği ile dersleri tercih ettiğini, %83,3'ü ise ailenin isteği doğrultusunda tercih yaptığını ifade etmiştir (Tok, 2015:65). Yine Kaya, (2015) yaptığı çalışmada, seçmeli dersleri öğrencilerin kendi isteklerinin belirlediği sonucuna ulaşmıştır.

Derse Yönelik Tutum ve Kazanımların Gerçekleşme Düzeyi

Araştırmada kullanılan ölçme aracının ikinci bölümünde yer alan ve Kur'an dersi ile ilgili tutum ve dersin içeriğine ilişkin görüşler ve kazanımların sorulduğu formda yer alan maddelerin incelendiği tablolar aşağıda sunulmuştur.

Derse Yönelik Tutum

Aşağıdaki tabloda öğrencilerin dersi tercih durumları ile dersten memnuniyetleri arasındaki ilişkiye dair bulgular yer almaktadır.

Tablo 7: Dersi seçmekten dolayı memnuniyet durumu

Dersin seçilme durumu	N %	Kur'an dersini almaktan dolayı memnunum			Toplam
		Hayır	Kısmen	Evet	
Bir kere seçenler	N 8 % 8,6	14	71	93	
İki kere seçenler	N 0 % 0,0	9	32	41	
Üç kere seçenler	N 1 % 2,7	0	36	37	
Toplam	N 9 % 5,3	23	139	171	

X² : 13,445   Sd: 4   p = .009   p < .05   Önemli

Tablo 7'de yer alan kay-kare sonuçlarına göre, öğrencilerin dersi kaç kere seçtikleri ile dersten memnuniyetleri arasında anlamlı bir ilişki vardır. Dersi Bir kere seçenlerin %76'sı dersi seçmekten memnun olduklarını ifade ederken bu oran iki kere seçenlerde %78'e, üç kere seçenlerde ise %97,3'e çıkmaktadır. Bu verilere dayalı olarak, öğrencilerin dersi seçme oranı arttıkça dersten memnuniyetleri de artmaktadır. Yapılan başka bir araştırmada öğrencilerin %77,3'ünün seçmeli din eğitimi derslerini seçmekten dolayı memnun oldukları bulunmuştur (Meydan, 2013:237).

Derstin İçeriğine İlişkin Görüşler

Derste ele alınan konulara ilişkin görüşler aynı zamanda derse karşı tutumun da bir göstergesidir. Bu bağlamda, derstin içeriğinin öğrencinin ilgisi çekip çekmediği sorulmuştur. İlgili bulgular aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8: Derstin içeriğinin ilgi çekici olma durumu

Dersin seçilme durumu	N %	Kur'an dersinin konuları yeterince ilgi çekici değildir.			Toplam
		Hayır	Kısmen	Evet	
Bir kere seçenler	N 55 % 58,51	14	25	94	
İki kere seçenler	N 23 % 56,09	11	7	41	
Üç kere seçenler	N 29 % 78,37	4	4	37	
Toplam	N 107 % 62,2	29	36	172	

X² : 8,986   Sd: 4   p = .061   p > .05   Önemsiz

Tablo 8’da yer alan bulgulara göre, öğrencilerin dersi tercih sayıları ile dersin konularının ilgi çekiciliği konusundaki görüşleri arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Buna göre, öğrencilerin dersi birden fazla seçmeleri derse karşı ilgiyi azaltmamaktadır. Nitekim toplamda öğrencilerin %62,2’si dersin konularının yeterince ilgi çekici olmadığı görüşüne katılmamaktadır. Konuların ilgi çekici olmadığını düşünenlerin oranı %20,9’dur. Benzer bir araştırma din eğitimi derslerini seçen öğrencilerin bir yıl boyunca aldıkları derste gördükleri konuların kendilerine ilgi çekici geldiği sonucunu ortaya koymuştur (Meydan, 2013: 240). Bu sonuçlar bizim araştırmamızda ulaştığımız sonuçları desteklemektedir. Buna karşılık seçmeli din eğitimi dersi olan ve liselerde okutulan Hz. Muhammed’in Hayatı dersine yönelik yapılan bir araştırmada derste ele alınan konuların öğrencinin ilgisini çekmediği ifade edilmiştir. (Katipoğlu, 2015:49)..

Dersin içeriğinin öğrencinin beklentisini karşılayıp karşılamadığını da önemli bir sorudur. Bu bağlamda öğrencinin özellikle Kur’an hakkında merak ettiği ve öğrenmek istediği soruların cevaplarını seçmeli Kur’an dersinde öğrenip öğrenmediği sorulmuştur. Öğrencilerin dersi seçme sayıları ile dersin içeriğine ilişkin beklentilerinin karşılanma durumlarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almıştır.

Tablo 9: Dersin içeriğinin beklentiyi karşılama durumu

Dersin seçilme durumu	N %	Kur’an dersinin içeriği beklentilerimi karşıladı.			Toplam
		Hayır	Kısmen	Evet	
Bir kere seçenler	N	14	6	73	93
	%	15,1	6,5	78,5	100
İki kere seçenler	N	3	7	31	41
	%	7,3	17,1	75,6	100
Üç kere seçenler	N	1	1	35	37
	%	2,7	2,7	94,6	100
Toplam	N	18	14	139	171
	%	10,5	8,2	81,3	100
X ² : 11,077		Sd: 4	p = .026	p < .05	Önemli

Tablo 9’deki kay-kare sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin dersi seçme durumları ile dersin beklentilerini karşılayıp karşılamadığına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Buna göre, dersi bir kez alan öğrencilerin %78,5’i dersin içeriğinin beklentilerini karşıladığını ifade etmiştir. Buna karşılık, iki kez seçenlerde oran biraz düşse de (%75,6) içeriğin beklentiyi karşılama oranı üç kez seçenlerde %94,6’ya çıkmıştır. Genel toplama bakıldığında ise, dersi seçen öğrenciler %81,3 oranında dersin içeriğinin beklentilerinin karşıladığını ifade etmiştir. Meydan, (2013:241) ve

Katipoğlu, (2015:40)'nun yaptığı araştırma sonuçları da bizim bulgularımızla örtüşmektedir. Buna karşılık Gündoğdu, (2015) öğrencilerin dersin içeriğine önem vermediğini ifade etmiştir.

Dersin Kazanımlarına İlişkin Görüşler

Seçmeli Kur'an-ı Kerim dersi öğretim programında yer alan temel kazanımların ne kadar gerçekleşip gerçekleşmediği öğrencilere sorulmuştur. Öğrenci görüşlerine dayalı olarak yapılan analizler aşağıdaki tablolarda yer almıştır.

Hiç şüphesiz ortaokul Kur'an-ı Kerim dersi öğretim programının en temel kazanımı ve amacı öğrencilere Kur'an okumasını usul ve esaslarına göre öğretmektir (Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8.Sınıf) Öğretim Programı, 2012:2). Bu kazanımın ne derece gerçekleşip gerçekleşmediği örneklem grubumuzdaki öğrencilere sorulmuştur.

Kur'an dersini seçen öğrencilerin dönem sonunda Kur'an okumasını öğrenip öğrenemedikleri araştırılmıştır.

Tablo 10: Kur'an okumayı öğrenme durumu

Dersin seçilme durumu	N	Bu derste Kur'an okumayı öğrenemedim			Toplam
		Hayır	Kısmen	Evet	
Bir kere seçenler	N	54	8	31	93
	%	58,1	8,6	33,3	100
İki kere seçenler	N	31	5	5	41
	%	75,6	12,2	12,2	100
Üç kere seçenler	N	25	1	11	37
	%	67,6	2,7	29,7	100
Toplam	N	110	14	47	171
	%	64,3	8,2	27,5	100

$X^2 : 8,335$ Sd: 4 $p = .080$ $p > .05$ Önemsiz

Tablo 10' da yer alan kay-kare sonuçları incelendiğinde, öğrencilerin dersi seçme durumları ile Kur'an okumayı öğrenme durumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte genel olarak öğrencilerin %27,5'inin dönem sonunda Kur'an okumayı öğrenemediği görülmektedir. Özellikle dersi üç kez seçen öğrencilerin %29,7'sinin Kur'an okumayı öğrenememiş olması manidardır. Meydan (2013:233) yaptığı araştırmada dönem sonunda öğrencilerin altıda birinin Kur'an okumasını öğrenemediğini ifade etmiştir.

Bunun yanında dersin kazanımlarından biri de harflerin telaffuz şekilleri ve tecvit kurallarına göre okunmasını öğretmektir. Bu bağlamda öğrencilere sorulan soruya ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda yer almıştır.

Tablo 11: Derste telaffuz şekillerine ve tecvit kurallarına göre okumayı öğrenme durumu

Dersin seçilme durumu	N	Tecvit ve harflerin telaffuz şekillerine uygun olarak Kur'an okumayı seçmeli Kur'an-ı Kerim dersinde öğrendim.			Toplam	
		%	Hayır	Kısmen		Evet
Bir kere seçenler	N	27	17	49	93	
	%	29,0	18,3	52,7	100	
İki kere seçenler	N	9	14	18	41	
	%	22,0	34,1	43,9	100	
Üç kere seçenler	N	2	2	33	37	
	%	5,4	5,4	89,2	100	
Toplam	N	38	33	100	171	
	%	22,2	19,3	58,5	100	

X²: 23,075 Sd: 4 p = ,000 p < 05 Önemli

Tablo 11'de yer alan kay-kare sonuçlarına göre, öğrencilerin dersi seçme durumları ile usul ve esaslarına göre daha iyi Kur'an okumayı seçmeli Kur'an-ı Kerim dersinde öğrenme durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Dersi ilk kez alanların %52,7'si tecvit ve harflerin telaffuzlarına dikkat ederek okumayı Kur'an-ı Kerim dersinde öğrendiklerini belirtmişlerdir. İki kez dersi alanlarda bu oran %43,9'dur. Bütün sınıflarda dersi seçenlerde ise %89,2 oranında başarılı görülmektedir. Nitekim öğretmen öz algıları ile ilgili bir araştırmada, ilköğretim DKAB öğretmenlerinin çoğunun tecvit konusunda kendilerini iyi ve çok iyi düzeyde (%72,9) yeterli hissettikleri ve sadece %4,2'sinin kendilerini yetersiz hissettiği görülmüştür (Yorulmaz, 2014: 313). Ayrıca, başka bir soruda öğrencilere tecvit kurallarını ve harflerin telaffuzunu ilk kez nerede öğrendikleri sorulmuştur. Öğrencilerin toplamda %57'sinin harflerin telaffuz şekilleri ve tecvit kurallarına göre Kur'an okumayı ilk kez derste öğrendikleri tespit edilmiştir. Yapılan bir araştırmada öğrencilerin tecvit kurallarını öğrenemedikleri bulgusuna rastlanmıştır (Bahçekapılı, 2013: 87). Öte yandan seçmeli derslerde karşılaşılan problemlere ilişkin yapılan bir araştırmada, tecvit konularını öğretmede yeterli olmadıklarına ilişkin öğretmen görüşlerine yer verilmiştir (Meydan, 2015: 687).

Dersten beklenen diğer bir kazanım ise, bazı sure ve ayetlerin kurallarına uygun olarak ezberlenmesidir. Bu kazanıma yönelik örneklem grubumuzdan elde edilen bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 12: Bazı sure ve ayetlerin ezberlenme durumu

Dersin seçilme durumu	N	Seçmeli Kur'an-ı Kerim dersinde bazı sure ve ayetleri kuralına uygun olarak ezberledim.		Toplam

	%	Hayır	Kısmen	Evet	
Bir kere seçenler	N	17	11	64	92
	%	18,5	12,0	69,6	100
İki kere seçenler	N	6	5	30	41
	%	14,6	12,2	73,2	100
Üç kere seçenler	N	4	2	31	37
	%	10,8	5,4	83,8	100
Toplam	N	27	18	125	170
	%	15,9	10,6	73,5	100

X² : 2,958   Sd: 4   p = .565   p > .05   Önemsiz

Tablo 12'deki kay-kare sonuçlarına göre iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Veriler incelendiğinde öğrencilerin % 73,5'inin derste bazı sure ve ayetleri ezberlediği görülür. Bunun yanında dersi kaç kez almış olurlarsa olsunlar öğrencilerin ancak %15,9'u bu kazanımın gerçekleşmediğini ifade etmektedir. Bu sonuçlara göre dersin bu kazanımının büyük oranda gerçekleştiği söylenebilir. Bu bağlamda öğrencilerin dersten beklentileri arasında bazı sure ve ayetleri ezberlemenin olduğu ifade edilmektedir (Bahçekapılı, 2013:87).

Mesajını anlamadan sadece yüzünden ve ezbere okumak Kur'an-ı Kerimin indiriliş amacıyla uyusmamaktadır. Dersten beklenen öğrencinin Kur'an'ın mesajını anlaması ve onu hayatına ilke ve değer olarak yansıtmasıdır. Bu amaca yönelik olarak belirlenen kazanımların ne derece gerçekleşip gerçekleşmediği araştırılmıştır. Aşağıdaki tabloda öğrencilerin derste Kur'an mealini öğrenme durumları incelenmiştir.

Tablo 13: Derste Kur'an mealini öğrenme durumu

Dersin seçilme durumu	N	Kur'an mealini Kur'an-ı Kerim dersinde daha iyi öğrendim.			Toplam	
		%	Hayır	Kısmen		Evet
Bir kere seçenler	N	26	13	54	93	
	%	28,0	14,0	58,1	100	
İki kere seçenler	N	8	10	23	41	
	%	19,5	24,4	56,1	100	
Üç kere seçenler	N	3	4	30	37	
	%	8,1	10,8	81,1	100	
Toplam	N	37	27	107	171	
	%	21,6	15,8	62,6	100	

X² : 10,229   Sd: 4   p = .037   p < .05   Önemli

Öğrencilerin dersi kaç kez aldıkları ile derste Kur'an mealini öğrenme durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığına ilişkin yapılan kay-kare sonuçlarına göre, bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki vardır. Tablo 13'teki veriler incelendiğinde, öğrencilerin dersi alma sayıları arttıkça derste Kur'an mealini daha iyi öğrendiklerine ilişkin görüşlerin oranında da artma olduğu görülür. Buna göre, dersi bir kez kalan öğrencilerin %58,1'i Kur'an

mealini derste daha iyi öğrendiklerini ifade ederken, iki kez alanlar %56,1 oranında bu görüşü paylaşmaktadır. Üç kez alanlar ise genel ortalamanın da üstünde bir oranda %81,1 oranında Kur'an mealini derste daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. DKAB derslerinde de Kur'an-ı Kerimi tanıma ve anlamaya yönelik üniteler yer almaktadır. Fakat seçmeli Kur'an derslerinin öğrencinin Kur'anı tanıma ve mesajını anlamada daha özel bir yere sahip olduğu açıktır. Yapılan bir araştırmalarda öğrencilerin seçmeli Kur'an-ı Kerim dersinde sürekli yüzüne ve ezber okudukları için yeterince meal çalışması yapamadıkları tespit edilmiştir. Bunun yanında öğrenciler meal çalışmaları için ayrı bir ders konulmasını istemektedir (Bahçekapılı, 2013).

Söz konusu öğretim programının kazanımları arasında Peygamber kıssaları ve bu kıssaların içerdiği mesajların öğretimi de yer almaktadır (Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8.Sınıf) Öğretim Programı, 2012). Bu bağlamda öğrencilere sorulan sorudan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 14: Kur'an'da geçen peygamber kıssalarını öğrenme durumu

Dersin seçilme durumu	N	Bazı peygamber kıssalarını öğrendim			Toplam
		%			
		Hayır	Kısmen	Evet	
Bir kere seçenler	N	16	14	64	94
	%	17,0	14,9	68,1	100
İki kere seçenler	N	3	9	29	41
	%	7,3	22,0	70,7	100
Üç kere seçenler	N	2	2	32	36
	%	5,6	5,6	88,9	100
Toplam	N	21	25	125	171
	%	12,3	14,6	73,1	100

$\chi^2 : 8,986$

Sd: 4

p = .061

p < .05

Önemsiz

Tablo 14'te yer alan kay-kare sonuçlarına göre, öğrencilerin dersi seçme sayıları ile derste Kur'an'da geçen peygamber kıssalarının öğrenilme durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Bununla birlikte kısmen peygamber kıssalarını öğrendiğini ifade edenleri de göz önünde bulundurduğumuzda, öğrencilerin %87,7'sinin bu kazanımın gerçekleştiğini düşündükleri söylenebilir. Bahçekapılı (2013:112) yaptığı araştırmada ortaokulda daha çok yüzünden Kur'an okumayı öğrenmeye ağırlık verildiğinde Peygamberlerin hayatlarına ve mesajlarına ilişkin öğrenmenin yeterince gerçekleşmediğini ifade etmiştir.

Ortaöğretim Kur'an-ı Kerim öğretim programında dersin amaçlarının temelinde yer olan düşünce şu şekilde ifade edilmektedir: "İslam'ın yaşanması, Kur'an-ı Kerim'in inanç, ibadet, ahlak ve gündelik yaşamla ilgili kurallarının öğrenilmesine bağlıdır. Bu nedenle Kur'an-ı Kerim'in gerek lafız yönüyle, gerekse anlamca öğrenilmesi esastır." (Kur'an-ı Kerim Dersi (5-

8.Sınıf) Öğretim Programı, 2012:2) Bu bağlamda dersin çıktısı olarak öğrencilerde inançlı, ibadetlerini yerine getiren, ahlaklı bir birey olma özelliklerinin bulunması beklenmektedir. Bu bağlamda öğrencilere sorulan soruların analizleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 15: Kur'an dersinin öğrencinin inanç, ibadet ve ahlak yönünden daha iyi bir Müslüman olmasına katkısı

Dersin seçilme durumu	N %	Kur'an dersi daha iyi bir Müslüman olmama katkıda bulundu			Toplam
		Hayır	Kısmen	Evet	
Bir kere seçenler	N	7	11	76	94
	%	7,4	11,7	80,9	100
İki kere seçenler	N	2	4	34	40
	%	5,0	10,0	85,0	100
Üç kere seçenler	N	2	0	35	37
	%	5,4	0,0	94,6	100
Toplam	N	11	15	145	171
	%	6,4	8,8	84,8	100

X² : 5,165   Sd: 4   p = .271   p > .05   Önemsiz

Tablo 15'de yer alan veriler incelendiğinde iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir. Bununla birlikte öğrencilerin ancak %6,4'ü daha iyi bir Müslüman olmalarına dersin katkı sağlamadığını ifade etmektedir. Benzer sonuçları öğrencilere sorulan "Kur'an dersi ibadetlerimi daha özenli yapmama katkıda bulundu" ve "Kur'an dersi daha ahlaklı bir insan olmama katkıda bulundu" sorularının cevaplarında da bulmaktayız. Buna göre, öğrencilerin %88,4'ü dersin ibadetlerini daha özenle yapmasına katkı sağladığını düşünürken, %11,6'sı katkı sağlamadığını ifade etmektedir. Bunun yanında ahlaklı bir birey olmaya katkısı açısından bakıldığında ise, öğrencilerin %9,4'ü dışında %90,6'sının dersin daha ahlaklı bir birey olmalarına katkı sağladığını düşünmektedir.

Dersin Eğitim-Öğretim Sürecine İlişkin Görüşler

Bu başlık altında derste kullanılan öğretim materyalleri ve öğretmenin ders işleyiş yöntemine ilişkin öğrencileri görüşleri yer almaktadır.

Ortaöğretim Kur'an-ı Kerim öğretim programında öğrenme-öğretme etkinliklerinde kazanımları edinmeye uygun görsel, işitsel ve basılı materyallerden yararlanılması gerektiği vurgulanmaktadır (Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8.Sınıf) Öğretim Programı, 2012). Bu bağlamda bu materyallerin öğrenciler için ne kadar ilgi çekici ve öğrenmeye etki ettiğini belirlemek için sorular sorudan elde edilen veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 16: Kur'an dersinde kullanılan öğretim materyallerine ilişkin öğrenci görüşleri

Dersin seçilme durumu	N	Kur'an dersinde kullanılan öğretim materyalleri dersi ilgi çekici yapar			Toplam	
		%	Hayır	Kısmen		Evete
Bir kere seçenler	N 27	18	49	94		
	% 28,7	19,1	52,1	100		
İki kere seçenler	N 16	7	18	41		
	% 39,0	17,1	43,9	100		
Üç kere seçenler	N 8	6	23	37		
	% 21,6	16,2	62,2	100		
Toplam	N 51	31	90	172		
	% 29,7	18,0	52,3	100		
X ² : 3,441	Sd: 4	p = .487	p > .05	Önemsiz		

Tablo 16'daki verilere göre, öğrencileri dersi seçme durumları ile derste kullanılan materyalin dersi daha ilgi çekici hale getirmesi arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Öğrencilerin dersi tercih durumlarından bağımsız olarak bakıldığında, öğrencilerin %52,3'ü materyal kullanımının dersi ilgi çekici kılacağı görüşüne katılırken, %29,7'si kullanılan öğretim materyallerinin dersi ilgi çekici kılmaya etkisinin olmayacağı görüşündedir. Bunun yanında %18 oranındaki bir öğrenci grubu öğretim materyallerinin kısmen ilgi çekici olduğunu ifade etmiştir. Derste teknoloji ve materyal kullanmanın önemli olduğu görüşü öğrenci, öğretmen ve yöneticiler tarafından paylaşılmaktadır (Bahçekapılı, 2013:233; Meydan, 2013:248; Tok, 2015:109; Katipoğlu, 2015:49).

Dersin öğrencilere sevdirek öğretilmesi dersin öğretim programının uygulama ilkeleri arasında yer almaktadır (Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8.Sınıf) Öğretim Programı, 2012). Özellikle dersin sevilmesinde öğretmenin etkisi yatsınamaz. Aşağıdaki tabloda dersin sevilmesinde öğretmenin ne derece etkili olduğuna ilişkin öğrenci görüşlerinin istatistiksel analizleri yer almaktadır.

Tablo 17: Öğretmenin Kur'an dersinin sevilmesine katkısına yönelik öğrenci görüşleri

Dersin seçilme durumu	N	Kur'an dersi öğretmenimiz, dersi sevmeme katkıda bulundu.			Toplam	
		%	Hayır	Kısmen		Evete
Bir kere seçenler	N 26	14	53	93		
	% 28,0	15,1	57,0	100		
İki kere seçenler	N 5	9	26	40		
	% 12,5	22,5	65,0	100		
Üç kere seçenler	N 1	4	32	37		
	% 2,7	10,8	86,5	100		
Toplam	N 32	27	111	170		
	% 18,8	15,9	65,3	100		
X ² : 3,441	Sd: 4	p = .004	p < .05	Önemli		

Tablodaki bulgulara göre, dersi bir kez alan öğrencilerin %57'si, iki kez alanların %65'i, üç kez alanların ise %86,5'i derse karşı olumlu tutum oluşturmada öğretmenin etkisinin olduğunu düşünmektedir. Ayrıca tabloda özetlenen kay-kare testi sonuçlarına baktığında, iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülür. Buna göre öğrencilerin dersi alma sayısı arttıkça öğretmenden memnuniyet de artmaktadır.

Öğretmenlerin dersi işlerken kullandıkları yöntemin dersin etkinliğine katkısı ve derse karşı nasıl bir tutum oluşturduğuna ilişkin veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 18: Öğretmenin Kur'an dersinde kullandıkları yöntemle ilişkin öğrenci görüşleri

Dersin seçilme durumu	Öğretmenimizin ders işleyiş yöntemi, dersi daha etkili ve ilgi çekici hale getirdi.			Toplam	
	N	Hayır	Kısmen		Evet
		%			
Bir kere seçenler	N	23	14	57	94
	%	24,5	14,9	60,6	100
İki kere seçenler	N	9	9	23	41
	%	22,0	22,0	56,1	100
Üç kere seçenler	N	5	1	31	37
	%	13,5	2,7	83,8	100
Toplam	N	37	24	111	172
	%	21,5	14,0	64,5	100

$\chi^2 : 9,574$ Sd: 4 p = .048 p < .05 Önemli

Tablo 18'de yer alan verilere göre, öğrencilerin %21,5'i dışında çoğunluğu öğretmenin ders işleyiş yöntemini kısmen (%14) ve tamamen (%64,5) olumlu olarak değerlendirmektedir. Nitekim benzer bir araştırmada, ilköğretim DKAB öğretmenlerinin çoğunun Kur'an-ı Kerim öğretim yöntemleri konusunda kendilerini iyi ve çok iyi düzeyde (%66,5) yeterli hissettikleri ve sadece %5,6'sının kendilerini yetersiz hissettiği görülmüştür (Yorulmaz, 2014: 314). Din eğitimi literatürü incelendiğinde yapılan lisansüstü çalışmaların yaklaşık %20'sinin yöntem ve materyal üzerine olduğu görülmektedir. (Türkan, 2015: 55) Bu akademik zenginliğin DKAB öğretmenlerine yöntem geliştirme fırsatı olarak yansıdığı söylenebilir. Bunun yanında kay-kare sonuçlarına göre öğrencilerin dersi tercih etme sayıları ile öğretmenin ders işleyiş yöntemi memnuniyeti arasında anlamlı bir ilişki vardır. Buna göre öğrencilerin dersi tercih etme sayıları yükseldikçe öğretmenin ders işleyiş yönteminden memnuniyetleri de artmaktadır.

Sonuç

Dersin seçilmesine etki eden faktörler ve dersten memnuniyet, öğrencilerin dersi tercihlerinde, ya kendi istek ve meraklarının (%64,1) ya da ailelerinin yönlendirmesinin (%28,2) etkili olduğu; okul idaresi ve öğretmenler faktörü ile arkadaş ve çevre faktörünün dersin tercihinde ciddi bir faktör olmadığı

anlaşılmıştır. Bunun yanında dersin bilinçsiz ve isteksiz bir tercih sonucu seçilme oranı (%4,4) çok düşük bulunmuştur. Örneklemdeki öğrencilerin yaklaşık %60'ının dersi 5. sınıftan itibaren bir kere seçerken; %40'ının hiç seçmediği görülmüştür. Öğrencilerin daha önceki yıllarda dersi seçme durumları ile 8. sınıfta dersi tekrar tercih edip etmeme durumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin dersi önceki yıllarda tercih etme oranları arttıkça 8. sınıfta dersin seçilme oranı artmaktadır. Bununla birlikte genel toplamda, öğrencilerin %87'si 8.sınıfta dersi seçmeyi düşünmemektedir. Derse ilişkin ön bilgisi olanlarla olmayanların, dersi tercihleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile hem yaz Kur'an kursuna gitme durumları hem de Kur'an okumayı bilme durumları, öğrencilerin Kur'an-ı Kerim dersini tercihte etkin faktör olmadığı görülmüştür. Öğrencilerin dersi seçme oranı arttıkça dersten memnuniyet durumlarının da arttığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca öğrencilerin dersi birden fazla seçmelerinin derse karşı ilgiyi azaltmadığı görülmüştür. Yine dersi seçen öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%81,3), dersin içeriğinin, beklentilerini karşıladığını ifade ettikleri görülmüştür.

Öğrencilerin dersi tercihte genelde kendi istek ve maraklarının etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, dersin seçiminin öğrenciye kazandıracığı faydaların neler olduğu çeşitli iletişim araçları ve yapılacak rehberlik çalışmaları ile öğrencilere iyi anlatılmalıdır. Özellikle yaz Kur'an kurslarında ve cami merkezli din eğitim faaliyetlerinde seçmeli dersler gündeme getirilmeli, veli ve öğrencilerin dersi tercih hususunda farkındalık kazanmaları sağlanmalıdır.

Dersin Kazanımlarına İlişkin görüşler dağılımında, öğrencilerin %27,5'sinin dönem sonunda Kur'an okumayı öğrenemediği; özellikle dersi üç kez seçen öğrencilerin %29,7'sinin Kur'an okumayı öğrenememiş olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında, öğrencilerin dersi seçme durumları ile usul ve esaslarına göre daha iyi Kur'an okumayı seçmeli Kur'an-ı Kerim dersinde öğrenme durumları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür. Öyle ki dersi ilk kez alanların %52,7'si, iki kere alanların %43,9'u, üç kere alanların da %89,2'si, Kur'an'ı, tecvit ve harflerin telaffuzlarına dikkat ederek (usul ve esaslarına göre) okumayı Kur'an-ı Kerim dersinde öğrendiklerini belirtmişlerdir. Ayrıca öğrencilerin toplamda %57'sinin usul ve esaslarına göre Kur'an okumayı ilk kez derste öğrendikleri tespit edilmiştir.

Araştırmada, dersin bazı sure ve ayetlerin kurallarına uygun olarak ezberlenmesi kazanımının büyük oranda (%73,5) gerçekleştiği ve bu kazanım ile dersi alma sayısı arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır. Bununla birlikte, öğrencilerin çoğunun (%62,6) bu derste Kur'an mealini daha iyi öğrendikleri ve bunun yanında öğrencilerin dersi alma

sayıları arttıkça derste Kur'an mealini daha iyi öğrendiklerine ilişkin görüşlerinin oranında da artma olduğu görülmüştür.

Bununla birlikte, Peygamber kıssalarının öğrenilmesi kazanımında, öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%87,7), bu kazanımın gerçekleştiğini düşündükleri ve bunun yanında öğrencilerin dersi seçme sayıları ile bu kazanımın gerçekleşme düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%84,8), Kur'an dersinin öğrencinin inanç, ibadet ve ahlak yönünden daha iyi bir Müslüman olmasına katkısının olduğunu düşündükleri ve bunun yanında öğrencilerin dersi seçme sayıları ile bu ders çıktısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür.

Seçmeli Kur'an dersinin sadece Kur'an'ı yüzünden okuma ve bazı süreleri ezberlemesi gereken bir ders olarak algılanması dersin amaçlarının gerçekleşmesine engel teşkil etmektedir. Gerek toplumsal ve gerekse veli beklentilerinin bu algıyı etkileyen temel neden olduğu söylenebilir. Doğal olarak öğretmenler de bu beklentileri karşılayacak ders içi etkinliklere yönelmektedir. Bunun sonucu olarak bu ders yaz Kur'an kurslarındaki eğitimi desteklemenin ötesine geçememektedir. Dersin öğretim programında belirtilen temel amaçlara yönelik bir fonksiyon ortaya koyabilmesi için özellikle velilerin bu konuda bilgilendirilmesi gerekir. Bunun için okullarda seçmeli derslerin amaç ve içerikleri konusunda velilere ve öğrencilere yönelik etkinlikler yapılmalıdır. Özellikle dönem başında öğrencilere dersin öğretim programı tanıtılmalı ve bu ders sonunda elde edecekleri kazanımlar kendilerine aktarılmalıdır.

Dersin Eğitim-Öğretim Sürecine İlişkin Görüşler dağılımında, öğrencilerin büyük çoğunluğu (%70,3) Kur'an dersinde kullanılan öğretim materyallerinin dersi ilgi çekici yaptığını belirtmişlerdir. Bunun yanında, öğrencilerin çoğunun (%65,3) derse karşı olumlu tutum oluşturmada öğretmenin etkisinin olduğunu düşündüğü ve öğrencilerin dersi alma sayısı arttıkça öğretmenden memnuniyet düzeylerinin de arttığı görülmüştür.

Ayrıca öğrencilerin büyük çoğunluğu (%78,5), öğretmenin ders işleyiş yönteminin, Kur'an dersini daha etkili ve ilgi çekici hale getirdiği; ayrıca öğrencilerin dersi tercih etme sayısı arttıkça öğretmenin ders işleyiş yönteminden memnuniyet düzeylerinin de arttığı görülmüştür.

Öğretmenlik bilgi ve becerisinin dersin eğitim-öğretim sürecinde etkili bir rol oynadığı görülmektedir. Bunun yanında öğretim materyallerinin kullanımı dersin etkinliğinde önem arz etmektedir. Bu bağlamda din eğitim öğretmeni yetiştirme sürecinde alan bilgisinin yanında öğretmenlik meslek bilgilerinin ihmal edilmemesi gerektiği açıktır.

Kaynakça

- Bahçekapılı, M. (2012). *Türkiye'de Din Eğitiminin Dönüşümü*. İstanbul: İlke.
- Bahçekapılı, M. (2013). *Yeni Eğitim Sisteminde Seçmeli Din Dersleri*. İstanbul: İlke.
- Balcı, A. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler* (11 b.). Ankara: Pegem Akademi.
- Baykan, E. (2013). Yeni Türkiye'de Seçmeli Ders Uygulamaları: Din ve Eğitimi Sorunu. Y. Y. Üniversitesi (Dü.), *Kesintili On İki Yıllık Zorunlu Eğitim Modelinde Seçmeli Dersler Sempozyumu* içinde (s. 4-7). Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi.
- Bilgin, B. (1981). Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 469-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çepni, S. (2009). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon.
- Eğri, O. (2003). Eğitimin Genel Amaçları Açısından Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Desleri. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 44 (1), 271-291.
- Gündoğdu, Y. B. (2015). Seçmeli Din Derslerini Tercih Eden Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörler: Ordu Örneği. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, 15 (2), 121-155.
- <http://ttkb.meb.gov.tr/www/surular>. (2015). Eylül 11, 2015 tarihinde ttkb.meb.gov.tr. adresinden alındı
- Karagözoğlu, N. (2015). Ortaokul 5. Sınıflarda Tercih Edilen Seçmeli Dersler ve Tercih Nedenlerinin Öğrenci ve Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5 (1), 69-94.
- Katipoğlu, İ. (2015). *Liselerde (9 ve 10. Sınıf) Seçmeli Olarak Okutulan Hz. Muhammed'in Hayatı Dersinin Öğremen ve Öğrenci Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Samsun Örneği)*. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kaya, M. (2015). *Ortaokul Seçmeli Dersler Uygulamasının Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi (Gebze Örneği)*. İstanbul: Yedi Tepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koçak, M. (1999). *İlköğretim Değerler Eğitimi ve Öğretimi*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kur'an-ı Kerim Dersi (5-8.Sınıf) Öğretim Programı*. (2012). <http://ttkb.meb.gov.tr>. adresinden alınmıştır
- Meydan, H. (2013). Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerin Öğrenci Görüşleri Doğrultusunda Değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (40), 219-250.

- Meydan, H. (2015). Din, Ahlak ve Değerler Alanı Seçmeli Derslerinde Karşılaşılan Problemler (Öğretmen Görüşlerine Dayalı Nitel Bir Araştırma). *Turkish Studies*, 10 (3), 673-694.
- Nazıroğlu, B. (2011). İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programında Vatandaşlık Eğitimi. *Din Bilimleri Akademik Araştırma*, 11 (2), 73-95.
- Türkan, M. (2015). *Türkiye’de Din Eğitimi Alanı’nda Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İçerik ve Yöntem Açısından İncelenmesi*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Tok, İ. (2015). *Ortaöğretimde Bazı Seçmeli Dini Derslere İlişkin Öğrenci Öğretmen ve Yönetici Görüşlerinin İncelenmesi*. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Tozlu, N. (2014). *Eğitimden Felsefeye* (Cilt 1). Bayburt: Bayburt Üniversitesi.
- Türkan, M. (2015). *Türkiye’de Din Eğitimi Alanı’nda Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İçerik ve Yöntem Açısından İncelenmesi*. Rize: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, H. (2005). Ortaöğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi ve Barış Eğitimi. *EKEV* (22), 35-48.
- Yılmaz, N. (2015). *Din Eğitim ve Öğretiminde Mevcut Duruma Genel Bir Bakış, Din Eğitim ve Öğretiminin Geleceği Vizyonu Çalıştayı Sunum, Darıca*. Ankara: Din Öğretimi Genel Müdürlüğü.
- Yorulmaz, B. (2014). Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Seçmeli Kur’anı Kerim, Hz. Muhammed’in Hayatı ve Temel Dini Bilgiler Derslerine İlişkin Öz Algıları. *Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi*, 11 (41), 301-324.

